

RFO

RESPUBLİKA FƏNN
OLİMPİADALARI

Ad _____ Soyad _____

11 COĞRAFIYA

- İmtahan müddəti 180 dəqiqədir.
- Hər səhv cavab öz dəyərinin 1/4 - ni aparır.
- Hər sual 4 bal ilə qiymətləndirilir.
- Nəzarətçilərə cavab kağızları və buraxılış vərəqələri təqdim olunur.
- Sual kitabçasında hər hansı texniki qüsür aşkarlandığı və kitabçanın şagirdin məlumatlarına uyğun olmadığı halda (fənn, bölmə, sinif) imtahandan əvvəl mütləq otaq nəzarətçisinə bildirilməlidir.
- Rayon (şəhər) mərhələsinin nəticələrini 09.01.2025-ci il tarixindən etibarən portal.edu.az platformasında şəxsi kabinetinizdən və təhsil aldığınız ümumtəhsil müəssisəsindən öyrəne bilərsiniz.

Uğurlar!

1. Verilmiş fikirlərə əsasən **A** ölkəsi ilə bağlı cədvəldəki **uyğunsuzluğu** müəyyən edin.

- G-20 ölkələr qrupuna daxildir.
- Həm mülayim, həm də tropik iqlim qurşağında yerləşir.
- 22 dekabr tarixindən 22 iyun tarixinə qədər şaquli cisimlərin kölgə uzunluqları artır.
- G-20 ölkəsi ilə quru sərhədi mövcuddur.

1	Çöl təbii zonaları geniş sahə tutur.	<i>doğru</i>
2	Günəşin ildə bir dəfə zenitdə olduğu ərazisi mövcuddur.	<i>yanlış</i>
3	Taxıl ixracatçısıdır.	<i>doğru</i>
4	Əhalinin əksəriyyəti Roman dil qrupuna aiddir.	<i>yanlış</i>
5	Ərazisindən axan ən uzun çay transsərhəd çaydır.	<i>yanlış</i>
6	Şərqi ilə müqayisədə qərbində geotermik pillə kiçikdir.	<i>doğru</i>

- A) 2, 4, 6
- B) 1, 3, 5
- C) 2, 4, 5
- D) 1, 2, 4
- E) 1, 3, 6

2. — Litosfer tavalarının sərhədində yerləşir.
- Yalnız İEO-in ərazisindədir.
 - Çayları üç okeanın sutoplayıcı hövzəsində yerləşir.
 - Kolorado çayının mənbəyi yerləşir.

Yuxarıdakı fikirlərin aid olduğu dağlarla bağlı cədvəldəki uyğunluğu müəyyən edin.

1	Mezozoy yaşlıdır.	<i>doğru</i>
2	İki ölkənin ərazisidir.	<i>yanlış</i>
3	Həm buluddan, həm də havadan çökən yağıntı növlərinə rast gəlinir.	<i>yanlış</i>
4	Yalnız mülayim işıqlanma qurşağında yerləşir.	<i>doğru</i>
5	Günəş zenitdə olmur.	<i>doğru</i>
6	Yerləşdiyi ölkələrdə əhalinin 70% dən çoxu iqtisadiyyatın IV sektorunda çalışır.	<i>doğru</i>

- A) 1, 4, 5
- B) 2, 4, 6
- C) 1, 2, 6
- D) 2, 3, 6
- E) 1, 3, 5

3. B.P.Alisovun iqlim təsnifatlandırmasına əsasən mülayim iqlim qurşağına aid doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Cənub yarımkürəsində tam zolaq əmələ gətirmir.
2. Şimal yarımkürəsində bütün vilayətlərində (tip) yanvar ayının orta temperaturu 0°C-dən aşağı olur.
3. Dəniz vilayətinə (tip) Avrasiya materikinə həm şərqində, həm də qərbində rast gəlinir.
4. Cənubi Amerika materikində həm dəniz, həm də mülayim-kontinental vilayətinə (tip) rast gəlinir.
5. Bütün vilayətlərində ilboyu yalnız alçaq təzyiqli hakim olmur.
6. Mülayim, soyuq və daimi şaxta istilik qurşaqlarının mövcud olduğu ərazilərdə yayılıb.

- A) 4, 5, 6
- B) 1, 2, 5
- C) 2, 3, 6
- D) 1, 2, 6
- E) 3, 4, 5

4. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Diametri Yer kürəsinin diametrinə ən yaxın olan planet Veneradır.
2. Şimali Amerika materikindəki Böyük göllər kompleksi platformada yerləşir.
3. ABŞ-da əhalinin əksər hissəsi ölkənin şərqində, Rusiyada isə qərbində yaşayır.
4. Viktoriya gölü üç yarımkürədə və iki işıqlanma qurşağında yerləşir.
5. Həm Qarabağ vulkan yaylasında, həm də Qarabağ silsiləsində IV dövrün vulkanik süxurları üstünlük təşkil edir.
6. Xəzər dənizindən cənubda qalan ətraf ərazilərdə sıfır metrədən aşağı olan ərazilərin sahəsi şimal tərəfindəki sıfır metrədən aşağı olan ərazilərin sahəsindən daha çoxdur.

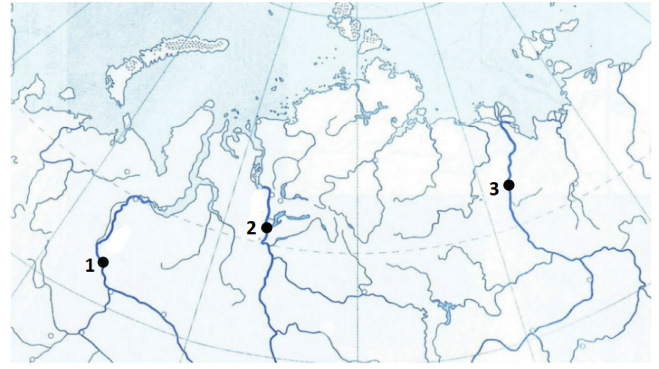
- A) 1, 3, 5
B) 2, 3, 6
C) 4, 5, 6
D) 1, 2, 3
E) 2, 4, 5

5. And dağlarını Qafqaz dağlarından **fərqləndirir**:

1. Okean və materik tipli litosfer tavalarının toqquşma zonasında yaranması
2. Qar xəttinin mövcudluğu
3. Ərazisindən axan çayların iki okean hövzəsinə aid olması
4. Kanyonvarı dərələrin yaranması üçün təbii şəraitin mövcud olması

- A) 2, 4
B) 1, 3
C) yalnız 1
D) yalnız 3
E) 2, 3

6. Volqa çayının xəritədə göstərilən çaylarla oxşarlığını müəyyən edin.

1	2	3
a. Mənsəbi eyni ölkədə yerləşir. b. Düşmə kəmiyyəti 500 metrədən çoxdur. c. İlin soyuq dövründə eroziya bazisinin olduğu dənizin bütün hissələri donur.	a. Mənsəb formaları eynidir. b. Axın istiqamətləri eynidir. c. Mənbəyi mülayim iqlim qurşağında yerləşir.	a. Mənsəb formaları eynidir. b. Sutoplayıcı hövzəsi iki işıqlanma qurşağında yerləşir. c. Qədim platforma ərazisindən axır.

- A) I-b; II-c; III-a,c
B) I-a,b; II-c; III-a
C) I-a; II-c; III-a,c
D) I-a; II-a,c; III-b
E) I-c; II-b,c; III-a

7. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Aqroiqlim ehtiyatlarının əsas göstəricisi orta sutkalıq temperaturun $+10^{\circ}\text{C}$ -dən yuxarı olmasıdır.
2. Çəltiyin becərilməsi üçün il ərzində $1900\text{--}3300^{\circ}\text{C}$ aktiv temperaturlar cəmi tələb olunur.
3. Nəqliyyat vasitələri, yaşayış evləri, ev əşyaları, kənd təsərrüfatı inventarları fərdi mülkiyyət hesab edilir.
4. ABŞ-də mövcud olan müəssisələrin 70%-ə qədəri fərdi, 10%-i şərikli, 20%-i isə səhmdar cəmiyyətlərə məxsusdur.
5. Azərbaycan Respublikası ərazisi hüduqlarında torpaq, yerin təki, daxili sular və ərazi suları, bitki və heyvanlar aləmi, hava hövzəsi dövlətin müstəsna mülkiyyətidir.
6. Azərbaycanın hazırkı iqtisadi inkişafı 3-cü mərhələdədir.

- A) 2, 3, 6
B) 1, 2, 3
C) 1, 2, 4
D) 4, 5, 6
E) 1, 4, 5

8. Mətnə verilmiş **A** ölkəsi ilə bağlı cədvəldəki **uyğunsuzluğu** müəyyən edin.

Ərazisi iki materikdə yerləşən A ölkəsinin sahillərini iki okeanı suları yuyur. A ölkəsinin ərazisi bütünlüklə tropik işıqlanma qurşağındadır.

1	Yerləşdiyi qitədə həm bərabərrütubətli subtropik, həm də subarktik iqlim qurşağı mövcuddur.	yanlış
2	İEO qrupuna daxil olan ölkə ilə həmsərhəddir.	doğru
3	Geosinklinalda yerləşir.	doğru
4	İki okeanı birləşdirən gəmiçilik kanalından xeyli miqdarda gəlir əldə edir.	yanlış
5	Əhalisinin əksəriyyəti Roman dil qrupuna aiddir.	doğru
6	Əhalinin təbii azalması müşahidə edilir.	yanlış

- A) 1, 3, 4
B) 1, 2, 4
C) 2, 4, 5
D) 1, 5, 6
E) 2, 3, 6

9. Doğru sıraları müəyyən edin.

No	İqtisadi rayon	Səciyyəvi əlaməti
1	Gəncə-Daşkəsən	Əqiq faydalı qazıntı ehtiyatları mövcuddur.
2	Quba-Xaçmaz	Neft və gil ehtiyatlarına rast gəlinə də yanar şist ehtiyatlarına rast gəlinir.
3	Şərqi Zəngəzur	Yazı yaylası və Gəyən düzü yerləşir.
4	Şəki-Zaqatala	Həm qara, həm də əlvan metallurgiya üçün xammal ehtiyatları ilə zəngindir.
5	Ləkəran-Astara	Dağ-tundra iqlim tipindən başqa digər bütüm iqlim yarım tiplərinə rast gəlinir.
6	Qarabağ	Heç bir inzibati rayonu Ermənistanla sərhəd deyil.

- A) 1, 3, 6
B) 2, 3, 5
C) 1, 4, 6
D) 1, 2, 3
E) 4, 5, 6

10. 40°şm.e. və 50°ş.u. ilə 40°şm.e və 120°q.u. arasındakı ən qısa məsafə $1:30\,000\,000$ miqyaslı xəritədə neçə santimetr olar?

- A) 28,88
B) 48,39
C) 54,08
D) 37
E) 58

11. Cədvələ əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

No	Ölkə	Doğru fikir	Yanlış fikir
1	Misir	Respublika idarəetmə formasına malikdir.	Həm İEO, həm də İEOÖ ilə həmsərhəddir.
2	Venesuela	Federativ inzibati-ərazi quruluşuna malikdir.	Sahillərini iki okeanın suları yuyur.
3	Tailand	Sahillərini iki okeanın suları yuyur	Həm günəşin zenitdə olduğu, həm də olmadığı ərazilər mövcuddur.
4	Danimarka	Yerləşdiyi materikdə yalnız bir ölkə ilə quru sərhədinə malikdir.	Mülayim-kontinental iqlim vilayətində yerləşir.
5	Argentina	Parana çayı üzərində Braziliya ilə sərhəddə müştərək İtaypu SES-i mövcuddur.	Latın Amerikasının G-20-yə üzv olan 3 ölkəsindən biridir.
6	Əfqanıstan	Qoşulmama hərəkətinə üzv ölkədir.	Materikdaxili mövqeyə malikdir.

- A) 1, 3, 4
B) 2, 3, 4
C) 4, 5, 6
D) 1, 2, 5
E) 1, 3, 6

12. Cədvələ əsasən uyğun sıraları müəyyən edin.

Hindistan	Pakistan
1. G-20 ölkələr qrupuna daxildir.	4. Ərazisində səhra və yarımsəhralara rast gəlinir.
2. Daimi qar və buzlaqlara malikdir.	5. G-20 ölkələr qrupuna daxildir.

3. Ərazisi yalnız platformada yerləşir.	6. Hind çayının mənbəyi yerləşir.
---	-----------------------------------

- A) 1, 4, 6
B) 2, 3, 4
C) 1, 2, 4
D) 2, 5, 6
E) 3, 5, 6

13. Cədvələ əsasən **uyğunsuzluğu** müəyyən edin. (“+” aiddir, “-” aid deyil)

No	Küləklərə aid olan xüsusiyyətlər	Passat	Qərb	Qütb
1	Dinamik yüksək təzyiqdən alçaq təzyiqə doğru hərəkət edir.	+	+	-
2	Şimal yarımkürəsində sağa, cənubda isə sola meyil edir.	+	-	+
3	Avrasiya materikinə təsir edir.	+	+	-
4	Okean cərəyanlarının yaranmasına səbəb olur.	+	+	+
5	Afrika və Cənubi Amerika materiklərində həm Şimal, həm də Cənub yarımkürəsində müşahidə edilir.	+	-	-
6	İlboyu yalnız donmuş səth üzərində formalaşır.	-	-	+

- A) 1, 4, 5
B) 1, 2, 5
C) 2, 3, 6
D) 1, 4, 6
E) 2, 4, 5

14. Pekin, Ankara, Madrid və Bakı şəhərləri üçün doğru fikirləri müəyyən edin.

1. Şərq yarımkürəsində yerləşirlər.
2. Günəş ən tez Madrid şəhərində batır.
3. 22 iyun tarixində Günəş şimal-şərq istiqamətindən çıxır.
4. Günorta vaxtı Günəş eyni anda zenitdə olur.
5. 21 mart tarixində Günəş səhər tezdən şərqdə çıxır, qərbdə batır.
6. Eyni işıqlanma qurşağında yerləşirlər.

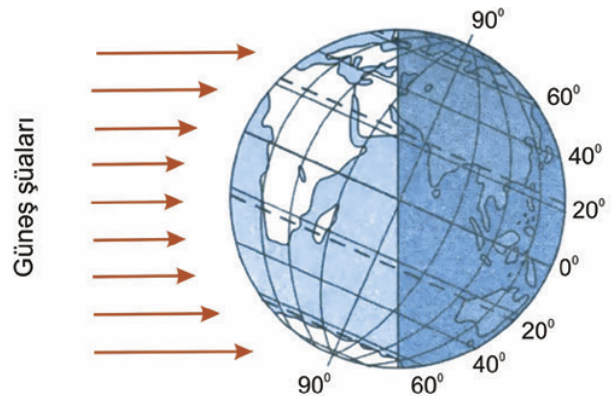
- A) 3, 5, 6
B) 1, 5, 6
C) 1, 4, 5
D) 1, 2, 3
E) 2, 4, 6

15. Cədvələ əsasən uyğun **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

Doğru	Yanlış
1. Ceyrançöl alçaqdağlığı və Acınohur düzündə IV dövr çöküntülərinə rast gəlinmir.	4. Qazaxıstan xırda təpəliyi və Böyük Xinqan dağları eyni dağəmələgəlmə mərhələsində yaranmışdır.
2. Drenajlardan istifadə edərək sürüşmənin qarşısını almaq mümkündür.	5. Naxçıvanın dağlıq ərazilərində və Talış dağlarında vulkanik süxurlar yayılmışdır.
3. Daşkəsən inzibati rayonunda həm əlvan, həm də qara metallurgiya üçün xammal mövcuddur.	6. Paleozoy erasının sonunda Ərəbistan litosfer tavasının şimala hərəkət edərək Avrasiya tavası ilə toqquşması nəticəsində kiçik adalar yaranıb.

- A) 1, 2, 4
B) 1, 4, 5
C) 3, 5, 6
D) 2, 4, 6
E) 1, 3, 5

16. Yer kürəsinin sxemdəki vəziyyətinə əsasən doğru **olmayan** fikirləri müəyyən edin.

1. Günorta vaxtı 68,5°şimal, 21,5° cənub enliklərində şaquli cisimlərin kölgə uzunluqları bərabərdir.
2. Günorta vaxtı 6° şimal enliyində günəş şüalarının düşmə bucağı Bakı şəhərində günorta vaxtı günəş şüalarının düşmə bucağından daha böyükdür.
3. Qusar şəhərində gündüzün uzunluğu Saatlı şəhərindəkindən daha çoxdur.
4. Sxemdəki vəziyyətin baş verdiyi tarixdən etibarən Folklend adalarında gündüzün uzunluğu azalmağa başlayır.
5. Ekvator üzərində günorta vaxtı günəş şüalarının minimum düşmə bucağı müşahidə edilir.
6. 66° cənub enliyində qütb gündüzləri müşahidə edilir.

- A) 1, 4, 5
B) 1, 2, 6
C) 2, 4, 5
D) 3, 4, 5
E) 1, 3, 6

17. Baykal gölünün sxemdə göstərilən göllərlə **fərqli** xüsusiyyətlərini müəyyən edin.

I Yuxarı	II Ladoqa	III Titikaka
a. Mülayim iqlim qurşağında yerləşir.	a. Rusiya ərazisində yerləşir.	a. Şimal yarımkürəsində yerləşir.
b. Böyük yeddi illik ölkələri qrupuna daxil olan ölkə ərazisində yerləşir.	b. Şimal Buzlu okeanın sutoplayıcı hövzəsində yerləşir.	b. Sahillərində günorta vaxtı şaquli cisimlərin kölgəsi sıfıra bərabər olmur.
c. Həm çay mənbəyi, həm də mənsəbidir.	c. Aral gölündən şimal-qərbdə yerləşir.	c. Dağlıq ərazidə yerləşir.

- A) I-a,c; II-b,c; III-a,b;
 B) I-c; II-a,c; III-b;
 C) I-a,b; II-b,c; III-b,c;
 D) I-a,b,c; II-b; III-c;
 E) I-b; II-b,c; III-a,b;

18. Səbəb-nəticə əlaqələrinin düzgün verildiyi bəndi müəyyən edin.

No	Səbəb	Nəticə
1	Yer səthində su sahəsinin artması	Orta illik temperaturun artması
2	Litosfer tavalarının aralanması	Vulkanik adaların yaranması
3	Yer kürəsinin orbit müstəvisinə meyillilik bucağının artması	Tropik və qütb işıqlanma qurşaqlarının sahələrinin artması
4	Sutkalıq temperatur amplitudunun azalması	Fiziki aşınma prosesinin intensivləşməsi
5	Xəritənin miqyasının böyüməsi	Təhrifin azalması
6	Yağıntılardan illik miqdarının azalması	Sürüşmələrin intensivləşməsi

- A) 3, 4, 5
 B) 1, 2, 5
 C) 1, 2, 3
 D) 3, 4, 6
 E) 4, 5, 6

19. Cədvələ əsasən doğru sıraları müəyyən edin.

No	Şerti işarə	Faydalı qazıntının adı	Yatağın adı	İnzibati rayon
1.		Barit	Qaradağ	Gədəbəy
2.		Perlit	Göydərə	Kəlbəcər
3.		Seolit	Ağdağ	Tovuz
4.		Bentonit gili	Daş Salahlı	Qazax
5.		Gips	Ağcakənd	Goranbo y
6.		Travertin	Şahtaxtı	Ordubad

- A) 3, 4, 6
 B) 3, 4, 5
 C) 1, 2, 5
 D) 1, 3, 4
 E) 2, 5, 6

20. **A** adası keçid iqlim qurşağında yerləşir. Bu ada İEO-nin ərazisidir və bu ölkənin paytaxtı da bu adada yerləşir. Bu adanın sahillərini iki okeanın suları yuyur.

Mətnə bəhs edilən **A** adasının cədvəldəki adalarla bağlı oxşarlığını müəyyən edin.

I Kuba	II Luson	III Nyufaundlend
a. İki yarımkürədə yerləşir.	a. Fəaliyyətdə olan vulkanlara rast gəlinir.	a. Ölkəmədən şimal-qərb istiqamətdə yerləşir.
b. Çayları iki okean hövzəsinə aiddir.	b. Qütb ulduzu görünür.	b. Yayda mülayim hava kütləsi hakim olur.
c. Litofera tavalarının sərhədində yerləşir.	c. Günəş heç vaxt zenitdə olmur.	c. Aid olduğu ölkənin ən böyük adasıdır.

- A) I-a,b,c; II-a,b; III-a,b;
 B) I-a,c; II-a,b,c; III-a,b,c;
 C) I-c; II-b,c; III-b,c;
 D) I-a,c; II-a,b; III-a,b;
 E) I-b; II-a,b; III-a,b;

21. Doğru fikirləri müəyyən edin.

1. İsti və soyuq okean cərəyanlarının qarşılaşdığı sahələrdə güclü dalğalar yaranır.
2. Ekvatorial və tropik enliklərdə ən böyük sahəni Sakit okean tutur.
3. Okeanda yaranan bütün növ dalğalar xarici qüvvələrin təsiri ilə formalaşır.
4. Kuroşio və Qolfstrim cərəyanları eyni daimi küləklərin təsiri ilə yaranır.
5. Bengel və Peru okean cərəyanları hərəkət etdikləri ərazilərdə okean duzluluğunun artmasına səbəb olur.
6. Sahil xətlərinin mürəkkəb olması dəniz ticarəti üçün əlverişsiz şərait yaradır.

- A) 3, 5, 6
B) 1, 2, 3
C) 2, 3, 4
D) 1, 2, 4
E) 4, 5, 6

22. Cədvələ əsasən uyğunluğu müəyyən edin.

No	23 iyun tarixindən başlayaraq:	Artar	Azalar
1	Şimal Qütb dairəsində gündüzlərin uzunluqları		✓
2	Bakı şəhərində günorta vaxtı şaquli cisimlərin kölgə uzunluqları	✓	
3	Gecə və gündüzün uzunluqları arasındakı fərq	✓	
4	Cənub tropik xəttində günorta vaxtı günəş şüalarının düşmə bucağı	✓	
5	Tropik işıqlanma qurşağının sahəsi		✓
6	23,5° cənub enliyində Yer kürəsinin xəyali oxu ətrafında orta fırlanma sürəti		✓

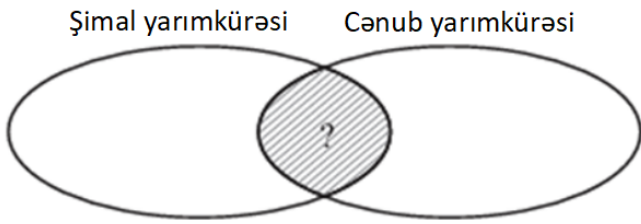
- A) 1, 2, 4
B) 1, 3, 5
C) 3, 5, 6
D) 3, 4, 6
E) 2, 4, 5

23. Doğru *olmayan* fikirləri müəyyən edin.

1. Yağıntılardan intensivliyi ilə qrunut sularının səviyyəsi düz mütənasibdir.
2. Xəzər dənizində buxarlanma ilə buxarlanma qabiliyyəti arasındakı ən böyük fərq onun cənub hissəsindədir.
3. Avstraliya materikinə şimal hissəsinə düşən yağıntılardan illik miqdarı, Antarktida materikinə şimal hissəsinə düşən yağıntılardan illik miqdarından daha çoxdur.
4. Ölkəmizin əksər dağlıq ərazilərində yağıntılardan çox hissəsi dekabr və yanvar aylarında düşür.
5. Alyaska sahillərinə bol yağıntılardan düşməsinin əsas səbəbi şimal-şərq küləkləridir.
6. Aralıq dəniz üzərində formalaşan siklonlar rütubətin miqdarının artmasına səbəb olur.

- A) 2, 5, 6
B) 2, 4, 5
C) 1, 2, 6
D) 1, 3, 4
E) 1, 3, 6

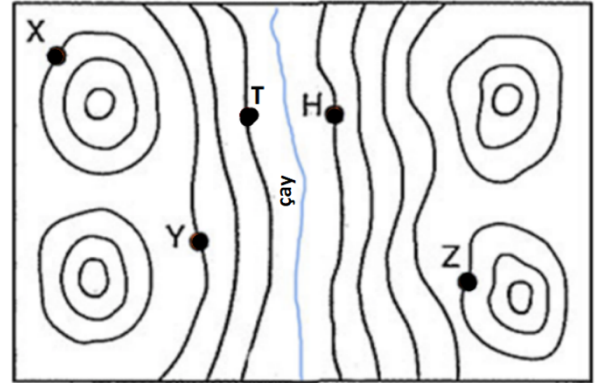
24. Eyer-Venn diaqramını tamamlayan bəndi müəyyən edin.

1. Okeanların sahəsi qurunun sahəsindən daha böyükdür.
2. Amazon, Konqo və Şari çayları yerləşir.
3. Həm konvergent, həm də divergent sərhəddə yerləşən adalar mövcuddur.
4. Okean cərəyanları sağa meyil edir.
5. Qırmızı-qonur torpaqlara rast gəlinir.
6. Soyuq okean cərəyanları yalnız meridian istiqamətində hərəkət edir.

- A) 3, 4, 6
B) 1, 2, 5
C) 1, 3, 5
D) 2, 4, 6
E) 4, 5, 6

25. Sxemə əsasən cədvəldəki **uyğunsuzluğu** müəyyən edin (Nəzərə alın ki, H məntəqəsində havanın temperaturu 15°C, Y və H məntəqələri arasındakı atmosfer təzyiqi fərqi isə 120 mm c.s.-dur).

Doğru	Yanlış
1. Kəsmə yüksəkliyi 600 m-dir.	4. Z məntəqəsində havanın temperaturu 0,6°C-dir.
2. X və Z məntəqələrinin mütləq hündürlükləri bərabərdir.	5. H və X məntəqələri arasında 2400 metr hündürlük fərqi var.
3. Verilmiş bütün məntəqələrdə temperatur 0°C-dən yüksəkdir.	6. T və H məntəqələri arasında keçidi təmin etmək üçün körpü tikmək məqsədəuyğundur.

- A) 3, 4, 5
B) 2, 4, 5
C) 1, 2, 6
D) 2, 3, 5
E) 2, 4, 6